

den IJssel nog niet verdwenen was door de inpoldering der omliggende plassen. Behalve van de ontelbare schollevaars wemelde het er van blauwe en purperreigers, lepelaars, roerdompen, woudaapjes, kwakken, futen, eendensoorten etc. etc. Doch langzamerhand ging hun aantal achteruit door 't eierrapen en 't vangen en verkoopen der jonge vogels, totdat de inpoldering der plassen er voor goed een einde aan maakte. Doch reeds voor dien tijd waren de schollevaars, reigers, lepelaars en kwakken geheel verdwenen. Zoo moet overal de natuur wijken voor den mensch. In de Naardermeer gaat het al denzelfden weg op: jaarlijks belanden een aantal jonge lepelaars en purperreigers in de kooien van iemand te Sloterdijk, die handel drijft in deze dieren. En ook de jagers zorgen er wel voor, dat hun aantal niet vooruitgaat. Doch laat ons hopen, dat eenmaal de nakomelingen van hen, wier uitspanning nu bestaat in 't neerschieten van vogels, er met de binocle in plaats van met het jachtgeweer op uittrekken, en dat zij met meer voldoening te huis zullen komen, wanneer ze een bijzondere of mooie vogel van nabij door den kijker gezien hebben, dan zij, die alles neerschieten, wat zij tegenkomen. Want het is een groot genot, de vogels in de vrije natuur te besluipen en ongezien te bespieden in hun doen en laten. Hoe goed herinner ik mij bijv. nog den dag, toen ik bij 't zulteland onverwacht een drietal kluten (*Recurvirostra avocetta*) voor mij zag, die rustig in 't slib achter 't zulteland met hun naar boven gebogen snabels als 't ware langs de oppervlakte van 't water zwaaiden om voedsel te zoeken. Op Texel had ik ze vroeger ook wel gezien, maar toch niet zoo mooi, van zoo dichtbij, als hier, onder den rook der hoofdstad. Ik kon den kijker haast niet afwenden van die heerlijke vogels met hun sneeuw wit gevederte, dat nog witter schijnt door de koolzwarte teekening erop, met hun slanke, teere vormen en hun „gracelijk bewegen“. Zulke levende, bewegende vogels zijn toch nog honderd maal mooier dan de mooiste groep van Steenhuizen in Artis (waarmee ik in 't geheel niet af wil dingen op de verdienste dezer groepen).

Doch ik ga reeds buiten mijn boekje, 't zulteland zouden we voor een volgende keer bewaren. Ik hoop, dat onze wandeling van heden u lust gegeven mag hebben, ook daar eens een kijkje te nemen.

Amsterdam.

H. C. DELSMAN JR.

ONZE AMSTERDAMSCH E HORTUS.

(Vervolg van blz. 182).

Aan de kant van de kweekkas staan een paar zachte blauwe waterlelie's, evenals meerdere uitlandsche soorten boven water. 't Is de *Nymphaea coerulea* (= blauw), die nogal lekker ruikt. „Goddelijk, om voor te knielen“. Welke adjectiva en uitdrukkingen blijven er dan over voor zijn overbuur de *Nymphaea Zansibariensis*, dat wilde ik wel eens weten. „Frambozen-limonade is er niets bij“, zei een van de knechts en daar ben ik het volkomen mee eens.

De *Nymphaea*'s zijn deels dag-, deels nachtbloeiers. Van de laatste is de *Victoria regia* een voorbeeld, doch er zijn er meer. Komt men nu 's morgens tegen een uur of negen in de kas, dan zijn ze al gesloten, maar dan heb ik het wel eens getroffen, dat van een witte *Nymphaea* met gekartelde bladen, de bloembladen stijf gesloten waren, doch de kelkbladen nog als een vierstralige ster uitstonden. Later op de dag sluiten ze echter ook.

Als reusachtige watervels staan hier en daar de bladen van de heilige lotus, *Nelumbium*. Ze zijn er in 3 soorten, die alleen aan de bloemen te onderscheiden zijn. Evenals de bladen staan de bloemen op vrij hooge ruwe stelen ver boven water. Opmerkelijk zijn nog de zaden. Deze bevatten geen reservevoedsel naast pluimpje en worteltje, zooals dat gewoonlijk is, doch stengel, blad en aanleg voor knoppen is reeds aanwezig. De *Nelumbium speciosum*, ook wel *Nelumbo nucifera* genoemd, komt voor van Japan tot de Kaspische zee en in N. O. Australië.

Vrij op het water drijven de behaarde rosetten van *Pistia stratiotes*, een *Arineae*, volgens de Hortusgids een *Lemnaceae*, waarvan de kolf vergroeid is met de scheede. Van het jaar groeien ze niet al te best, andere jaren vermeerderen ze zich zoo snel, dat ze uitgeschept moeten worden en bloeien ze flink. Tot nog toe heeft er geen enkele gebloeid. Sommige zien er net uit als groene drijvende violen.

Ook de *Victoria regia* geeft nu reden tot klagen, de bladen groeien niet hard, een paar worden geel aan den rand, die soms onder water hangt, iets, wat een gezonde plant nooit doet. Vreemd, in de kweekkas was het zoo'n voorspoedig kind, waar men hooge verwachtingen van had. En hij is het niet alleen, ook de twee reserve exemplaren wilden in het groote bassin niet voort. De eerste bloem is wel eens half Juli verschenen, de eerste avond wit, de tweede rood, maar dat zal dit jaar vrij wat later worden.

In het warme water ontwikkelen de *Oscillaria*'s, algen, zich op een bijna om wanhopig te worden wijze. Tweemaal per dag worden ze geregeld uitgeschept en toch krioelt het er van. Zoo gauw kan *Pontederia* het toch niet.

Langs den kant staat in het water rijst, die nog niet bloeit, *Cyperus papyrus* (een van de 400 soorten), waarvan men vroeger in Egypte papier maakte, en die in de natuur stengels van armdikte krijgt, en *Aeschynomene indica*, een plant, die als ze groot is bij hooge temperatuur evenals *Mimosa pudica* prikkelbaar is. Van den naam ben ik niet zeker, in de gids komt ze niet voor en evenmin in Strasburger en Warning, maar daarom kan het wel goed zijn.

Droog staat naast de *Mimosa* nog een ander verwant kruidje-roerme-niet, een *Caesalpinia*, echter niet zóó gevoelig. *Gossypium herbaceum*, de katoen, een *Malvacea* staat er vlak achter, soms met de groene vruchten er aan, die de zaden in 3 pluisdodden omsluiten.

Nu naar de kweekkas. Hier heeft men de *Victoria regia*, *Nymphaea Zansibariensis* *Trapa natans* enz. in de luren kunnen zien. Den 1sten Februari, toen de *Victoriakas* nog vol stond met potten en kuipen met planten, uit bijna alle orden en niet

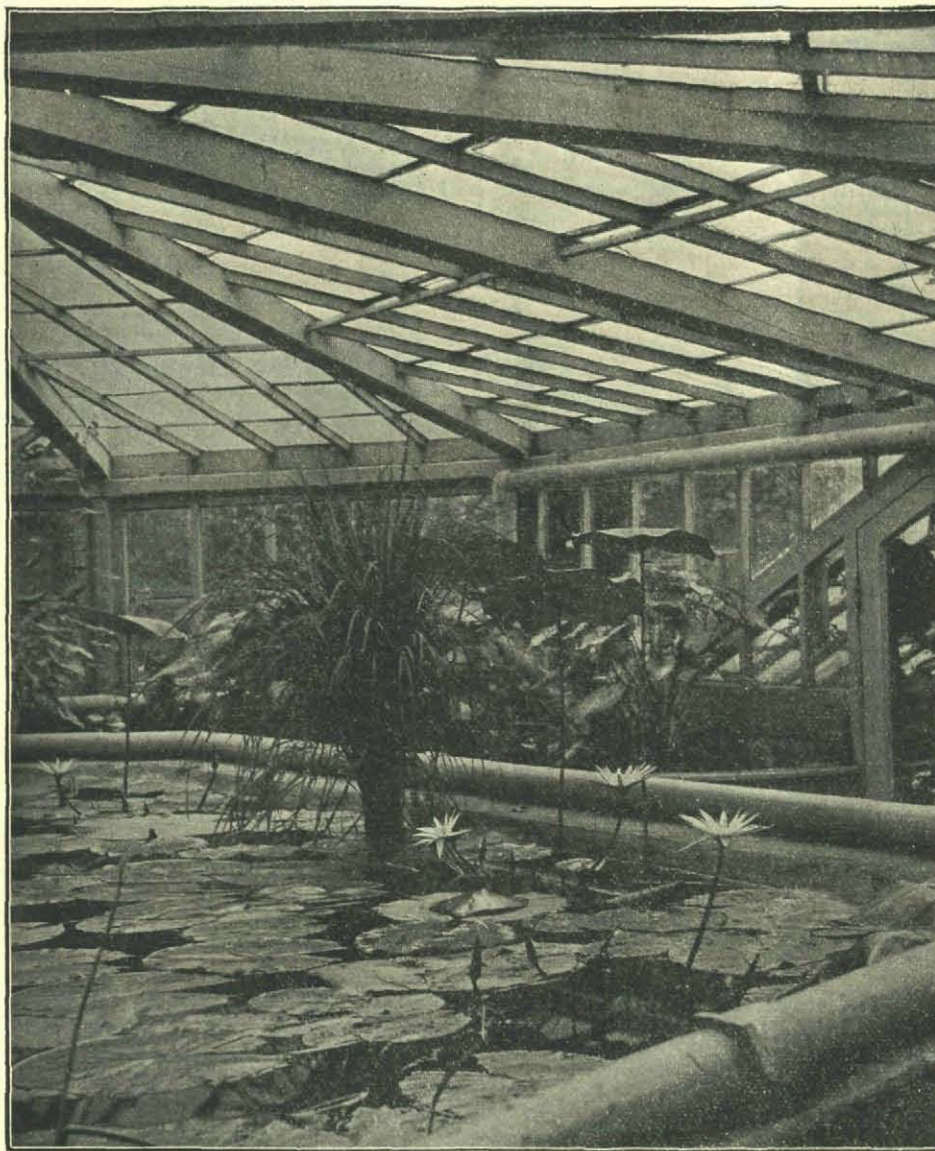
hooger verwarmd werd dan iets meer dan vorstvrij, werd de *Victoria regia* geplant. Het natuurlijk geïmporteerde zaad wordt verzonden bij 4 of 5 tegelijk in water in kleine glazen buisjes. Zoo noodig kan een maand later een tweede zaaiing volgen, maar dat was dit jaar niet noodig. Ook stonden er vele Cactussen, die er gebleven zijn.

De grootste aantrekkelijkheid is misschien wel de collectie *Droseraceae*. Behalve de in- en uitlandsche

soorten *Drosera* is er ook een exemplaar van *Dionaea muscipula*, een heel aardig plantje. Deze „vliegenval“ hoort thuis in Noord-Amerika en is Amerikaansch vernuftig toegerust. Op het breede blad zit op een versmald gedeelte de val, bestaande uit twee halfronde kleppen, aan de buitenrand voorzien van spitse borstels, die bij het dichtslaan om en om juist in elkaar passen. Op iedere klep zitten 3 borstels en bij geringe aanraking van deze slaat de val dicht

nog vlugger dan *Mimosa* zijn blaadjes toeslaat. Jammer, dat de plant zoo teer is, laat men hem dikwijls zijn kunsten vertoonen, dan gaat hij onherroepelijk dood. Maar goed, dat er een stomp over heen staat, waar iedereen, behalve de knechts, natuurlijk met verschuldigde eerbied heeft af te blijven.

Opmerkelijk is, dat de exemplaren van *Drosera*, die in de kas vrij groeien, zonder extra bedekking en dus vliegjes vangen, wat men dan ook ziet, minder goed groeien dan degene, die onder een

Nymphaea coerulea.

Er achter *Nelumbium speciosum* en links daarvan rijst.

stomp geplaatst van alle eiwithoudend voedsel verstoken blijven.

Langs de kap wordt een vreemde *Solanum* geleid, die veel gelijkt op *Solanum dulcamara*.

Hier is men weer tamelijk op zijn verhaal gekomen, 80° is heilig bij 95—100. Bij binnengaan of verlaten van de kweekkas moet men de deur ook vlug sluiten. De warmte overvalt een mensch weer in het kleine eindje van de kweek — naar de warme

kas, waar het gelukkig lang zoo warm niet is als in de Victoriakas.

Al weer jammer, dat die warme kas zoo klein is, nu moet alles zoo dicht op elkaar staan. Er staan anders prachtige bloeiplanten, b. v. *Athuriums*, *Orchidaeën* als *Vanda* e. a. deels heerlijk ruikende verwanten.

Wie voor het eerst kennis maakt met *Nepenthes*, kijkt zijn oogen uit. Aan de top van de bladen hangen aan lange gewonden stelen bekertjes, gedeeltelijk met vocht gevuld, dat in eigenschappen overeen komt met maagsap zooals ook bij *Drosera* en zuur reageert. Op de beker — bij de soorten in de kas tot een decimeter groot, maar er zijn er van een voet lengte — zit een deksel, die niet dicht klapt, maar misschien dient om regen en doode voorwerpjes, die vallen uit de bekertjes te houden. De dieren worden gelokt door honing, afgescheiden aan den rand van de beker en glijden dan langs de gladde wand naar beneden of langs naar binnen gerichte haren.

Aan *Nepenthes* en de *Orchideeën* moet voortdurend veel zorg besteed worden. De aarde, waarin ze staan, wordt bedekt met veenmos, dat water vasthoudt en verhindert, dat de grond door het begieten te vast wordt. Het *Sphagnum* leeft er echter zoo lang niet op, het wordt door „glimmend groen“, waarschijnlijk *Oscillaria* aangetast en moet dan door versch vervangen worden. Was er geen veenmos, vertelde een van de knechts, dan zouden de stengels van de planten zelf aangetast worden op de plaats, waar ze uit de aarde komen. Dat zijn van die wetenswaardigheden uit de praktijk, die we in onze studieboeken niet vinden. Een ander geeft de schuld aan het vechtwater, waarmee begoten wordt, regenwater zou beter zijn.

Maranta Massangeana heeft tegen zijn zin van het voorjaar iets aardigs laten zien. De jonge bladen zijn n.l. opgerold en als ze dan door slakken doorgevreten worden doen ze na het ontrollen een rij gaatjes zien, soms meerdere in één blad, „net of er een gekleurd lintje doorgehaald moet worden“.

Nog even in de Victoriakas geroken aan *Nymphaea Zansibariensis*, nog even gezien naar de mooie bladen van *Caladium* en dan de kas uit. 't Is koud buiten in het brandende zonnetje en dat frissche gevoel van verademing houdt nog wel een kwartiertje aan. Laatst vergeleek een student het met de Japansche schouwburgen, die vreeselijk benauwd moeten zijn. Er gaan dan warme natte doeken rond, waar het publiek zijn gezicht voor een poosje in verbergt. Dat maakt ze zoo puffend warm, dat ze het in de zaal heerlijk koel vinden.

Lezeres of lezer, uit het vele heb ik hier en daar een hap en een snap genomen, alleen datgene wat naar ik dacht, iemand, die eens voor een middag

in de Hortus komt kijken, het liefst zien zou. Over de Victoriakas ben ik het uitvoerigst geweest, uitvoeriger nog dan over de palmenkas, omdat ik weet, dat velen de Victoriakas als de clou van de Hortus beschouwen. In hoever ze daar gelijk in hebben, durf ik niet beslissen. Werkelijk, de Hortus is een bezoek, is herhaald bezoek overwaard en het personeel altijd bereid, vragen zoo mogelijk te beantwoorden. Ik weet niet, dat daar ooit over geklaagd is. Komt, ziet en oordeelt, ik wed, dat het bij één visite niet blijven zal.

Juni, '04.

J. A. HONING.

IMKEREN.

Daar loop ik me nu al maanden over te verwonderen, dat nog niemand gehoor heeft gegeven aan de roepstem van den heer Heimans in aflevering 6: Vertel ons eens wat van uwe imkerij! En als dan nu nog niemand 't woord genomen heeft, dan vraag ik het. Langer is 't me niet mogelijk te zwijgen over m'n lieve, werkzame, zooveel leering, genot en... lekkers verschaffende immen.

Imkert er dan nog geen enkele Levende-Natuur-man? En zijt ge buitenman, met twee avonden per maand disponibel voor uwe timmer- en knutselliefhebberij, dan moet en zult ge imkeren. Dan moogt ge uw kinderen niet laten zonder eigen gewonnen, heerlijk gezonden honing bij ieder ontbijt, dan moogt ge uzelf de teedere imker-geneugten niet onthouden, om nu nog niet eens te gewagen van landbouw- en andere groote, maar meer indirecte voordeelen.

Thans is 't winter; thans slapen m'n volken in hun warme huizen, die ik voor ze bouwde en die ze zelf meubileerden.

't Zijn zulke lange avonden; kom, laat me u verleiden, eens een eenvoudige bijenkast te gaan timmeren. Vergun me u daarbij tot gids te zijn. De fouten, die 'k als beginner zelf maakte, zal 'k u daarbij niet verhehlen; ge kunt die dan vermijden.

Nu weet ik 't wel: men beschouwt het imkeren veelal als een uiterst moeilijke, bijna onbegrijpelijke of zelfs griezelige bezigheid. En zoo vinden velen ook een bijenkast een niet te doorgronden en dientengevolge onnamaakbaar kunststuk. En nu ja, er bestaan wel kasten, die voor den oningewijde behept schijnen met een massa geheimzinnige deurtjes en luikjes en klepjes, maar ik zal u een kast leeren fabriceren, hoogst eenvoudig van samenstelling en waarmee ge toch met vrucht kunt imkeren. Tenminste, als ge vijftig pond blanken honing, in veertien weken verzameld, voldoende vindt. Dat toch geschiedde dezen zomer bij mij in zoo'n kast en nog wel door een zwerm van 't zelfde voorjaar.

Zijt ge nu over de kast, dan komt ge over de rest en ge gaat dus imkeren.

Tot zoogenaamden „vasten bouw“ in een ronden stroo-korf laat ge u nooit ofte nimmer bewegen. Zoo'n ding is voor ons, wat een bijl uit 't steenen tijdperk was voor een geavanceerden Bataaf; een Gravenhorster boogkorf hoort dan in 't bronzen tijdperk thuis, maar van de kasten moeten we 't hebben.